

RĪGĀ

2025. gada 15. janvārī
Nr. 1-23/7

Aizsardzības ministrija
Paziņošanai e-adresē

Par Aizsardzības industrijas un inovāciju atbalsta stratēģijas projektu

Latvijas Finanšu nozares Asociācija (turpmāk – Asociācija) pateicas par ieguldīto darbu Aizsardzības industrijas un inovāciju atbalsta stratēģijas (turpmāk - Stratēģija) izstrādē. Asociācija ir iepazinusies ar Stratēģiju un izsaka sekojošus iebildumus un komentārus:

- 1) Stratēģijā noteikts mērķis sasniegt Aizsardzības industrijas pieņesumu Latvijas tautsaimniecībai 3% apmērā no IKP 2036. gadā. Lai Stratēģiju sekmīgi ieviestu, kontrolētu tās ieviešanas progresu, ir svarīgi apzināties, kāds ir šodienas stāvoklis. Proti, no Stratēģijas neizriet, kāds ir aizsardzības industrijas pieņesums tautsaimniecībā (% no IKP) šobrīd. Tāpēc Stratēģijā būtu nepieciešams iekļaut analīzi par aktuālo Aizsardzības industrijas situāciju, tās pieņesumu tautsaimniecībai;
- 2) Stratēģijā, kā viens no rīcības virzieniem, tiek pieminēta starptautiskā sadarbība, nosaucot virkni potenciālo sadarbības partneru. Rodas priekšstats, ka sadarbība starp Baltijas valstīm ir tikai "viens no" rīcības virzieniem. Tomēr ekonomikas loģika un ģeogrāfiskais tuvums nosaka, ka Baltijas valstu sadarbībai būtu jābūt būtiski ciešākai un plašākai, nekā mūsu sadarbībai ar citiem stratēģiskajiem partneriem. Tāpēc nepieciešams Stratēģijā skaidrot, cik lielā mērā Stratēģija ir koordinēta Baltijas valstu starpā. Atsevišķas kompetences no inovāciju un tehnoloģiju prioritātēm jau šobrīd ir būtiski vairāk attīstītas kaimiņos (piemēram, attālināti vadāmie sauszemes un ūdens transportlīdzekļi Igaunijā). Savukārt Latvijā, iespējams, plašāk attīstīta bezpilota lidaparātu ražošana. Stratēģijas ietvaros būtu nepieciešams sniegt informāciju, vai ir vērtētas sadarbības un klasteru veidošanas iespējas Baltijā, katrā valstī fokusējoties uz kādu no prioritātēm. Tas palīdzētu veidot mēroga efektu, nodrošinātu lielāku un spēcīgāku uzņēmumu rašanos, kas būtu konkurētspējīgāki vismaz Eiropas tirgū. Lai aizsardzības industrijas uzņēmumi spētu nodrošināt NBS vajadzības ilgtermiņā, neprasot nesamērīgi lielu valsts atbalstu, tiem būs jābūt dzīvotspējīgiem un konkurētspējīgiem eksporta tirgos, ko sasniegt būtu daudz vieglāk, ja uzņēmumi būtu Baltijas reģiona līmeņa spēlētāji. Šajā kontekstā būtu jāvērtē, vai mērķis "NBS iegādes no vietējās

industrijas”, varētu tikt sadalīts, daļu no iegādēm apņemoties nodrošināt tikai no Latvijas uzņēmumiem, bet daļu – tieši no Baltijas reģiona uzņēmumiem;

- 3) Stratēģijā nav noteikts, vai un cik Stratēģijā ņemts vērā un iekļauts Eiropas aizsardzības industriālajā stratēģijā iekļautais (piemēram, 40% no aizsardzības nozares iepirkumiem veikt sadarbībā ar citām dalībvalstīm; vai apņemšanās pusi no iepirkumiem veikt no ES aizsardzības industrijas);
- 4) Stratēģijā vairākkārt norādītas problēmas ar finansējumu un finanšu pakalpojumu pieejamību. Asociācijas ieskatā šāds apgalvojums ir nepamatots (nav datos balstīts). Jau šobrīd bankas Latvijā ir publiski paziņojušas, ka to politikas ir pielāgotas un tās atbalsta finansējumu militārajam sektoram. Vienlaikus, protams, militārie projekti ekonomiski tiek vērtēti tieši tāpat kā citi projekti, proti, projektiem ir jābūt saturiski saprotamiem un aizņēmējam ir jāspēj atmaksāt investīcijas un saņemtos aizdevumus. Dēļ nozares specifikas (piemītošajiem riskiem) uzņēmumiem būtu jāapzinās, ka militārie projekti ir jāsaprot ar īpašu rūpību. Projektiem jādemonstrē pietiekami augsts briedums gan to īstenošanu pusē (strādājoši un sevi jau pierādījuši uzņēmumi ar atbilstošu veikspēju (kapacitāti), labu uzņēmuma pārvaldi, piemītošajiem riskiem atbilstošu risku pārvaldi un iekšējo kontroles sistēmu), gan noietā pusē (līgumi par produktu realizāciju, kas ir būtiski, bet šobrīd bieži ir aizmirsts (piem. konkrēti pasūtījuma līgumi ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem).

Asociācija uzsver, ka Stratēģijas izstrādē ne Asociācija, ne tās biedri netika uzaicināti piedalīties, kas būtu bijis nepieciešams un vēlams, ievērojot, ka šīs svarīgās Stratēģijas īstenošanai nepieciešami skaidri iezīmēti finansējuma avoti (ne tikai banku finansējums). Aicinām Aizsardzības ministriju veidot pastāvīgu un efektīvu diskusiju ar Asociāciju un tās biedriem, kā arī citiem privātiem finansētājiem. Asociācijas ieskatā šāda diskusija ir absolūti nepieciešama un lietderīga, lai finanšu nozare varētu sniegt savu ieguldījumu gan Stratēģijas izstrādē, gan, kas ir pat svarīgāk, tās sekmīgā īstenošanā.

Asociācija pateicas Aizsardzības ministrijai par līdzšinējo sadarbību.

Ar cieņu

valdes loceklis

Jānis Brazovskis

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Agnese Brašmane, agnese.brasmane@financelatvia.eu